

28.08.2017

Aprob,
SECRETAR DE STAT
Ariana Oana BUCUR**SCRISOARE METODICĂ****Noutățile și provocările noului curriculum pentru gimnaziu
Disciplina GEOGRAFIE - anul școlar 2017 -2018****(1) Programa pentru gimnaziu**

Programa de Geografie pentru gimnaziu (Anexă la Ordinul MENCS nr. 3393 din 28.02.2017) redă, într-o structură și formă nouă, principalele elemente normative referitoare la predarea geografiei în clasele V – VIII și îndeosebi în clasa a V-a (care se aplică din anul școlar 2017 – 2018).

Programa de Geografie, în ansamblul ei, are o serie de elemente noi, cum ar fi:

- oferă o viziune articulată, progresivă și coerentă, pentru parcursul întregului ciclu gimnazial;
- secvențele principale ale programei (competențe generale, competențe specifice, activități de învățare, conținuturi) au o succesiune rațională și permit o învățare cumulativă, organică;
- numărul de competențe generale (și competențe specifice asociate) a fost fixat într-o legătură mai strânsă cu posibilitățile educaționale ale geografiei, raportate și la alte discipline școlare;
- finalitățile programei (competențe generale și specifice) au o relativă independență în raport de competențele – cheie;
- există o compatibilizare între finalități, activități de învățare și parcursuri de instruire (la geografie), cu alte discipline școlare;
- în forma actuală, programa reprezintă o sinteză actualizată a evoluției concepțiilor din domeniul curriculumului școlar, didacticii și a geografiei ca disciplină educațională;
- conținuturile, esențializate și raționalizate, au un rol subiacent, fiind modalități de atingere a competențelor;
- succesiunea domeniilor educaționale pe clase (clasa a V-a: *Terra – Elemente de geografie fizică*, clasa a VI-a: *Terra – Elemente de geografie umană. Europa*, clasa a VII-a: *Geografia continentelor extraeuropene*, clasa a VIII-a: *Geografia României*), rezultată în urma unui proces deliberativ reprezintă, în momentul de față, o soluție care are mai multe avantaje decât dezavantaje;
- resursele de timp (1, 1, 1, 2 ore pe săptămână pentru clasele corespunzătoare) sunt modeste, ceea ce presupune o concentrare asupra nivelului calitativ al procesului de instruire.

La o analiză a programelor de geografie relativ recente, se poate observa că programa actuală are o formă evoluată în raport cu succesiunea acestora în timp. De asemenea, se află din punct de vedere formal la nivelul celor din țări cu o prezență similară a geografiei și peste nivelul programelor din cele mai multe țări în care această disciplină școlară există ca atare.

(2) Programa pentru clasa a V-a (*Terra – Elemente de geografie fizică*)

Această programă se aplică din acest an școlar.

Finalitățile acestei clase cuprind toate cele patru competențe generale menționate în programă și 11 competențe specifice asociate acestora. **Competențele specifice** sunt formulate în termeni ușor de perceput și într-o formă minimală pentru învățarea geografiei în gimnaziu.

Pentru atingerea acestor competențe sunt sugerate, împreună, peste 60 de **activități de învățare**, ceea ce reprezintă un câmp foarte larg pentru organizarea instruirii și atingerea competențelor specifice respective.

Structura interioară a geografiei de clasa a V-a continuă, într-un mod vizibil, disciplina Științe ale naturii din clasele III – IV (prin toate cele trei secvențe ale sale: *Științe ale vieții*, *Științe ale Pământului*, *Științe ale fizicii*), precum și geografia de clasa a IV-a (care oferă o viziune de scară, de la localitate la planetă).

Un element de noutate deosebită al programei pentru clasa a V-a îl reprezintă existența disjunctă a **aplicațiilor practice**, ceea ce face din geografia la acest nivel o disciplină școlară pragmatică și orientată spre asigurarea unei legături ferme dintre aceasta și experiența cotidiană.

Organizarea interioară a conținuturilor în patru mari structuri (cu posibilitatea construirii unui total de 6 – 7 unități de învățare) permite încadrarea bună a procesului de instruire în structura anului școlar, logica disciplinei școlare și exigențele instruirii.

Conținuturile sunt esențializate, selectate și organizate astfel încât să faciliteze o învățare organică. Ele nu sunt supradimensionate și nu au o încărcătură informațională explicită.

Sugestiile metodologice (referitoare la ansamblul claselor V – VIII) se concretizează în cazul geografiei pentru clasa a V-a în:

- construirea, de către profesor, a situațiilor de învățare optime (pentru atingerea unor elemente ale competenței specifice), prin structuri adecvate programei și pregătirii anterioare a elevilor;
- acordarea unei atenții deosebite formării capacității de abordare integrată a problemelor de geografie, atât sub raportul componentelor interioare (elemente, procese, fenomene etc.), cât și al dimensiunii spațiale (orizont local – regiune – țară – continent – Terra);
- inserția explicită a TIC în activitatea de învățare.

Totodată, prin programa pentru clasa a V-a se deschide un câmp foarte larg al dimensiunilor educaționale promovate prin geografie în învățământul gimnazial. Imaginea evolutivă a formării competențelor specifice (pag. 23 – 24 din programă) sugerează caracterul de bază al competențelor asumate în clasa a V-a.

Un rol important la clasa a V-a îl reprezintă dimensiunea terminologică, pusă într-o lumină nouă, prin activitățile de învățare destinate acesteia.

Totodată se acordă un rol deosebit caracterului observațional al învățării, bazat pe elemente din realitatea directă și pe imagini ale acesteia. Caracterul exploratoriu al realității este prezent în componentele principale ale programei.

Evaluarea rezultatelor învățării trebuie să ofere informații corecte asupra modului de atingere a competențelor specifice. În acest sens se recomandă:

- utilizarea tuturor metodelor de evaluare (orale, scrise, practice);
- promovarea unor modalități alternative de evaluare (referate, proiecte, portofolii etc.);

La nivelul clasei a V-a, poate fi selectată o listă extinsă de **materiale și resurse educaționale**, dintre cele recomandate de programa școlară (manual, fotografii, hărți etc.).

(3) Organizarea instruirii pe baza noii programe

Elementul principal al unui proces educațional de calitate îl reprezintă anticiparea momentelor acestuia, adică „proiectarea instruirii”. Aceasta cuprinde anumite niveluri, intervale de timp și angrenează componentele principale care participă la desfășurarea învățării.

Există anumite modele utilizate până în prezent, depășite parțial de evoluția conceptuală actuală din curriculum. Modelele noi au în vedere un ansamblu mult mai larg de componente care interacționează în procesul de instruire.

Acestea sunt:

- *Nivelul de atingere a unor competențe anterioare, formate în ciclul primar*; stabilirea acestuia este în prezent posibilă, ca efect al compatibilizării competențelor și a conținuturilor din clasele III – IV cu cele din clasa a V-a. Există o continuitate a finalităților, precum și elemente ale conținuturilor în clasele III – IV pe care se pot baza noile construcții în clasa a V-a. În acest context, un test inițial la începutul clasei a V-a devine mai mult decât obligatoriu, pentru stabilirea nivelului de competențe atinse în ciclul primar (îndeosebi prin Științe și Geografie).
- *Sistemul de competențe generale și competențe specifice* sugerează că acestea formează un ansamblu de finalități în aceeași măsură „ideal”, cât și de nivel mijlociu. Deoarece stabilirea exactă a acestora nu este rezultatul unor cercetări, ci al unor judecăți expert, forma exactă a competențelor specifice, îndeosebi, poate fi mai extinsă sau mai redusă în raport cu o clasă „medie” sau cu o expectație de nivel general valabil (fără a se presupune un nivel inferior sau unul mai înalt). Competențele specifice, de aceea, pot fi descompuse în anumite componente interioare, în acord cu activitățile de învățare, astfel încât o parte semnificativă din fiecare competență să fie atinsă, pe cât posibil, într-un interval rațional de timp. După cum este cunoscut, competențele specifice se formează în timp, dar cele din clasa a V-a reprezintă, într-un fel, baza învățării ulterioare (acest lucru este observabil în progresia lor, sugerată de programa școlară). Aceste competențe nu au o legătură strânsă, biunivocă, cu domenii de competențe – cheie (cum au avut programele anterioare, sub impulsul găsirii sau construirii, chiar artificiale, al unei astfel de corespondențe). Identificarea și asumarea unor competențe specifice clare, precise, ca finalități ale procesului de instruire pentru clasa a V-a, reprezintă un element important al construirii ulterioare a demersului didactic.
- Se poate observa astfel, la acest nivel, continuitatea foarte clară dintre Științele naturii (din clasele III – IV) și Geografie (din clasa a V-a), prin competențe și conținuturi cu elemente de similitudine. Este de observat că geografia devine, la nivelul clasei a V-a, o disciplină școlară care *formează nucleul pregătirii științifice a elevului* (împreună cu Matematica și Biologia). Coloratura disciplinei o apropie foarte mult de Științele naturii.
- O exigență rezultată mai mult implicit din programă, referitoare la susținerea interdisciplinarității în învățare, trebuie să contureze de la începutul gimnaziului o viziune în acest sens. Din perspectiva geografiei se poate observa o legătură foarte bună cu alte domenii (biologie, matematică, tehnologie), cu limba și literatura română și, relativ mai redusă, cu disciplinele din aria curriculară în care se află situată. *Interdisciplinaritatea însă trebuie să funcționeze pentru ansamblul domeniilor de studii din planul de învățământ*. În cazul geografiei, o relație specială se poate stabili cu TIC, cu perspectiva ca aceasta să devină o sursă informațională și de formare a competențelor mai importantă. Elemente de GIS pot fi introduse acolo unde există posibilități minime oferite de programă, orizontul local și dotări.
- Utilizarea unor *resurse educaționale corespunzătoare*. Este de observat că atingerea competențelor asumate, natura disciplinei școlare, precum și conținutul specific presupun un anumit ansamblu de resurse educaționale care poate să fie accesat într-o formă corespunzătoare acestora. Excesul evocării „metodelor active” (inexistente în programă) poate fi compensat prin utilizarea metodelor cu legitimare și confirmare recunoscută. În acest context, apar în mod predominant elemente cum ar fi: *dimensiunea observațională* (produsă asupra obiectelor reale sau a imaginilor acestora), *dimensiunea cartografică*, *sursele informatice*, *analiza diferitelor texte*, *corelarea text – hartă*, *utilizarea unor elemente grafice diversificate*, *realizarea unor investigații minime în orizontul local* etc. O metodologie concentrată pe cele de mai sus (cu ajutorul unor mijloace corespunzătoare) este

în măsură să faciliteze învățarea unei discipline atât de generoase și de apropiate experienței de viață cotidiene a elevilor.

- Geografia clasei a V-a are, printre altele, o puternică *dimensiune terminologică*. Multe cuvinte care reflectă elemente din realitate sunt relativ noi. Situația este modificată în raport cu câțiva ani în urmă, deoarece introducerea Științelor naturii în forma lor actuală a extins câmpul terminologic al realității despre natură, geografia preluând și dezvoltând (fără a crea în totalitate de la zero) sistemul terminologic referitor la aceasta. Totuși, presupunându-se un număr mare de termeni noi (între 200 – 250), este importantă acordarea unei atenții corespunzătoare formării corecte a sensului acestora.
- Geografia de clasa a V-a oferă un fond de observație și experiență foarte extins pentru precizarea unor *elemente demonstrative, de succesiune și de corelație între fenomene*. Pe baza lor, geografia poate să se înscrie, încă din clasa a V-a, ca disciplină explicativă și demonstrativă, contrapusă parțial percepției de până acum, în care elementul narativ și descriptiv era predominant.
- Unitățile de învățare (definite însă în conformitate cu accepții actualizate) creează o oportunitate nouă de concentrare a demersului de instruire pe ceea ce s-ar putea numi „idei majore”, care facilitează atât procesul de învățare esențializată, cât și cel de construire a unor structuri sintetice, cu un caracter integrator.
- Existența activităților practice trebuie să reprezinte pentru procesul de instruire un exemplu doar de a dezvolta alte activități similare și nu de a face o trecere formală prin acestea. O simplă orientare spre orizontul local și apropiat permite permanentizarea lor la majoritatea lecțiilor.

(4) Formarea resursei umane

În acest sens, în managementul strategic al disciplinei Geografie pentru clasele V-VIII s-au prevăzut ținte care vizează **formarea resursei umane** și care se referă la:

- Formarea profesorilor: cursuri de formare la nivelul C.C.D- urilor, activități la nivelul cercurilor pedagogice, la nivelul comisiilor metodice din fiecare unitate școlară;
- Monitorizare și inspecție școlară

În documentele manageriale ale inspectorilor cu atribuții de coordonare pentru disciplina geografie care vizează inspecția școlară în anul școlar 2017-2018 vor apărea cu prioritate obiective și acțiuni care vizează calitatea actului didactic la disciplina Geografie fizică pentru gimnaziu clasa a V-a și modul în care activitățile de formare continuă organizate își dovedesc eficiența în activitatea profesorului la clasă și implicit în formarea și dezvoltarea competențelor specifice la elevi în concordanță cu cerințele noului curriculum. Inspectorii cu atribuții de coordonare pentru disciplina geografie vor fi sprijiniți în realizarea activităților de monitorizare și de profesorii metodiști ai inspectoratelor școlare. În graficul DGMEIP al inspecțiilor pentru anul școlar 2017-2018 vor fi propuse obiective și acțiuni de monitorizare, îndrumare și control, orientate cu prioritate, pe tematici specifice privind implementarea noului curriculum la gimnaziu.

**Director General,
Alin- Cătălin PĂUNESCU**

**Director,
Monica Cristina ANISIE**

**Inspector General,
Steluța DAN**